

NAŠA SLOGA

POUČNI, GOSPODARSKI I POLITIČNI LIST.

„Slogom rastu male stvari, a neologu sve pokrvari“ Nar. Pol.

Predplata s poštarinom stoji 2 f., a seljake samo 1 f. za cijelu godinu. Razmierno 1 f., a seljake 50 vte. za pol godine. Izvan carevine više poštarina. Svaki pojedini broj stoji 6 vte. Novci se šalju kroz poštarsku Naznačnicu. Imo, posebno i najbližu Poštu valja jasno označiti. Gdje ima više prodročnikah, mogu sdogovorno svi predplatiti kroz jednu Naznačnicu, a i List dobivati pod jednim jednim ovikom. Komu List nedodje na vrijeme, neka to javi odpravničtvu u otvorenu pismu, za koje se neplaća nikakva poštarina, napisav izravna *Reklamacija*. Tko List prima i drži, ako je postou, ga i plaća.

Izlazi svaki 1. i 16. dan mjeseca.

UREDNIČTVO I ODPRAYNIČTVO

nalaze se

Via S. Francesco N. 4, I. piano.

Pisma se šalju platjene poštarine. Vjesti, dopisi i drugi spisi štampaju se il u celosti il u izvadku, nalmo prema stovnoj vrijednosti i smeru otoga Lista. Nepodpisani se dopisi ucupotrebljavu. Uglana napadanja i čisto sukromno stvari nenalaze mjesta u ovom Listu. Probena se pisma tiskaju po 5 novč. svaki redak. Oglašci od 8 redakah stoje 60 vte., a svaki redak svuivo 5 novčičah; il u slučaju opetovanja po stu se pogode oglasnik i odpravništvo. Dopisi se ne napadaju. Uredništvo i odpravništvo, osim izvanrednih slučajevah, ne dopisuju s nikim drugičje, nego putem svoje *Listarnice*.

Dne 4. tek. mjeseca preminu u Krku poslje kratke bolesti, pokriepljen svetotajstvi umirajućih, presvjelti i prečastni gospodine

Ivan Josip Vitezić

biskup krčki, prelat nj. svetosti, vitez željezne krune, doktor bogoslovja, član kat. Akademije rimske, knez rimski itd. itd. itd.

Pokojnik bijaše brat presvjeltomu gosp. Dru. Dinku Viteziću, našem zastupniku na carevinskom vieću. S njim izgubi naš narod u ovih naših stranah vrijedna sina, iskrena prijatelja i stalna zagovornika. te je tim njegova smrt prava narodna žalost. Pokoj vječni dazuj mu, Gospodine, i svjetlost vječna svietila njemu.

Pogled po svietu.

U Trstu 15. rujna 1877.

Ovaj put imamo zabilježiti jako znamenit događaj, koji podpuno razjasnuje odnošaje med Austrijom i Rusijom, te je veoma povoljan za nas Slavene. Sad očito znamo, ne samo da Austrija nije protivna Rusiji, nego dapače da je njezina prijateljica i saveznica. Dne 11. tek. mjeseca nj. velič. naš Cesar, nalazeći se u Košici u gornjoj Ugarskoj prigodom velikih vojničkih vježbah, napio je za stolom caru Aleksandru, budući taj dan njegov imendan, sljedećimi riečmi: „Dijem na zdravlje mojega dragoga prijatelja i saveznika Aleksandra II. carev ruskoga, čiji imendan danas slavimo!“ Iz tih se riečih jasno vidi, da su se ljuto varali oni, koji su mislili, da će u ovom ratu austrijska vojska vojevati s turskom proti Kršćanom i Rusiji. To je takav događaj, koji je uzhitio ne samo austrijske, nego i sve ostale Slavene, a porazio i unistio Turke i njihove pristase u svem kolikom svietu, jer je pokazao, da su Rusija, Prusija i Austrija naproti Turskoj jedna duša i jedno tielo, pa da je odlučeno i zaključeno oslobodjenje naše mučeničke braće izpod onoga gnjusnoga jarma. Zato, kamogod stigne ova radostna viest, svaki će Slaven iz dna srca zavapiti: Živio velikodušni i plemeniti cesar Franjo Josip I.!

Uprav danas da se imaju sastati u Solnogradu knez Bismark i grof Andrassy, da se porazgovore o stanju iztočnih stvari i o

njihovu dalnjem razvitku. Čuje se, da će knez Bismark izjaviti Andrassyu, da će Njemačka baciti diel svoje vojske na rusko-poljsku granicu, da zaprijeti Poljakom, ako bi se htjeli dići proti Rusiji. nauckani od kojekakvih pustolovah, da tako Rusija uzmo-gne mirne duše povući i tamošnju svoju vojsku na bojno polje. To isto da će svjetovati Andrassyu neka učini i Austrija u Galiciji. To će se Poljakom čudno viditi, ali ako su ljudi, nvidit će, da nije vriedan slobode, tko traži prepriečiti oslobodjenje svoje rodjene braće, kao što bi baš Poljaci, ako bi sad smetali Rusiji. Neke se oslobode prije iztočni Slaveni, pa onda će siguro doći red i na Poljake, jer će stopram tada slavenstvo čutili, da mora izravnati svoje obiteljske nepravilnosti, ako će da napreduje.

Hrvatski će sabor upraviti na Cesara adresu, u kojoj će tražiti na temelju zakona spojtbu Granice s materom zemljom. Dosa-danji vojnički zapovjednik u Hrvatskoj Mol-linary ide tom istom častju u Moravsku, a na njegovo mjesto dolazi tamošnji zapovjed-nik drugi Hrvat gjeneral Filipović. Nekeji misle, da je to pobjeda Magjarah, ali kako je imenovanje shledilo, vidi se da nije, pa da se stvari u Granici nalaze u onom istom po-lozaju, u kojem i prije.

Stopram ovih danah se otvorio ugar-ski sabor. Čuje se, da magjarski zastupnici neće imati na njem prečega posla, nego zapitkivati ministre, što su učinili il što kane učiniti, da se Turska spasi, a Ruska porazi. Nisu li to djetea i narod i ministri, kad pitaju i odgovaraju, gdje svaki pamelan čovjek zna, da neviiede ništa ni njihova pitanja ni njihovi odgovori?

Engleski državnici i novinari buncaju već više vremena o nekakvu miru, što bi ga po njihovoj želji trbale da što prije sklope Ruska i Turska, jer da su se već dosta naru-zile, a jedna i druga da su spasile čast svo-jega oružja. Tako da je onomadne neki englez govorio i u ruskom glavnom stanu velikomu knezu Nikolaju, a knez da mu je odgovorio, da Rusija nevojuje s Turskom, da vidi, tko je od njih dviju jači, nego da oslobodi zasuznjene tamo kršćane, toga radi da ruska vojska nepoznaje ni druge časti ni druge sramote. A i sam car i sin mu prestolona-sljednik da je rekao, kako sad stvari stoje, da o miru nemože biti ni govora sve dotle, dokle ruska vojska neunidje slavodobitno u Carigrad, pa bilo to prije ili poslije. Kad se već zaigralo to krvano kolo, ovaj da se put mora i doigrati, pa stojalo što da stojalo!

Dopisi.

S otoka Krka.

I opet jedno stado bez pastira. Žalostno je do-ista i teško po svaku biskupiju, kad joj nestane glavara i to u takvih vremenih, kad se reć bi svo urotilo proti pravoj i jedinjoj crkvi. A kud i kamo žalostnija to mora biti po biskupiju raztrešenu košto je krčka? Jest i ona se po providnosti božjoj ima ubrojiti u ta tužna stada. Utorak u več, oko ponoći, preseli joj se u vječnost njezin ljubljeni pastir *Ivan Josip Vitezić!*

Jeli do potrebe, štovani čitatelji, da vam ka-žem, tko je bio taj čovjek? Ta tko ga od vas baš po imenu ne pozna?

Ne zahtijevajte od mene, da vam nanižem ovdje sve njegove zasluge, da vam dadem pravu sliku tog riedkog čovjeka. Čutim, da su za to moje sile nedostadne, slabe; zato se zadovoljite samo sa ne-koliko životopisnih crticaah.

Na iztočnoj strani otoka Krka uzpinje se iz mora strin brežuljak, a na tom brežuljku bieli se malen gradić od 1800 stanovnikah Vrbnik. Tu u-gleda svjetlo božje Ivan J. Vitezić. Otac mu Ivan, kô što mal ne svi Vrbničani, bijaše posjednikom. Obitelj Vitezićah jest jedna od najstarijih i najza-sluznijih u mjestu. Od tog koljena poteče graditelj vrbničkog zvonika, kako nam to kaže glagoljska ploča, koja se na istom nalazi. Od tog koljena bi-jahu graditelji crkviceah sv. Mandaljene i sv. Martina i utemeljitelji dotičnih zadušbinah. Medju vrbnič-kimi svećenici, kojih je kadgod bivalo do četrdeset, ima uvjek i po koji Vitezić, a stari Vrbničani još pripovjedaju, kakav je bio propovjednik pop Luka Vitezić. Posljednji u tom nizu svećenika jest došlo Ivan J. Vitezić.

Već od malenih noguh čutio je on u sebi ve-liku želju za naukom. To zamieti u njem skrbljivo oko strica mu popa Luke, pa ga dade u Krk na nauke. Tu dokonča normalno i nekoliko gimnazi-jalnih razredah, a za tim predje u Senj, gdje ostade do filozofije, koju izuču u Gorici. Dvořiv dvio go-dine u Gorici, svrši ostale u Beču. Kao marljiv i darovit djak, htjedô da položi u Beču i doktorat, čemu se on nipošto neuprotivi, pače je to on sam vruće želio. Još ne svrši ni te svu nauke, kada ga imenovaše perovodjom kod dvorske kancelarije. Tu je čast obnašao punih 14 godinah. Odlikovao se u svojoj službi, premjestiô ga iz Beča u Zadar časću crkvenog savjetnika kod Namjestništva. Tu on po-kazà svoju sposobnost, jer nadje i šireg polja svojoj djelatnosti. Kakav je to bio savjetnik, to vam znadu pripovjedati njegovi vršnjaci i svi, koji su s njim pobliže obćili. Zasluge, koje si on steče uredjenjem dalmatinskih župah, ne može mu niko poreći, pače i danas traži se i rado čita kod zadarskog Namjes-tništva, što je on o toj stvari napisao.

Medjutim u mjesecu kolovozu godine 1854. umro krčki biskup Bartul Božanić. Već tad, odmah iza smrti, svatko je predviđao, tko ga jedini može nasliediti. I zbilja pol godine iza toga dne 23. ožujka 1855. potvrdi sv. Otac još listopadom 1854. godine po austrijskom caru predloženi izbor Ivana J. Vitezića na krčku biskupijsku stolicu.

U svojoj čednosti vidio kakvo breme na se prima, ali nada u pomoć tvari i svoje svete zašti-

taike, pa želja da bude što više koristan crkvi i narodu dade mu sile, te nastupi svoju novu čast 8. rujna 1855. U tom novom dostojanstvu on dokaza, što može čovjek, koga navode sebični ciljevi. Zato je imao podpuno pravo, ma tko on bio, koj mu u epigramu, prigodom njegovih zadušnica reče: „Proživiv 71. godinu više za druge nego za se.“ Bio je čovjek čedan, koj nije mario za hvalu i laskanje, nu niti se je klanjao, nego znao svakomu odrešito istinu u oči kazati. To dokazuju svi njegovi čini i sve poslanice i okružnice, koje su bile svuda rado čitane. On je bio pravi pastir svoga stada i nastojao promicati u svakom pogledu njegovo dobro. No nad svimi moraju mu biti zahvalni rodno mjesto i grad Krk.

Zajedno sa svojim vrliim bratom Dinkom, zastupnikom na carev. vieću, utemelji dva stipendija. Jednoga od 4000 f. uzivat će potomci brata im Luke Vitezića po mužkom koljenu, a u pomanjkanju tih, oni po ženskom. U slučaju da izginu pleme Vitezića moći će ga uzivat svaki Vrbičanin bez razlike. Drugoga od 5000 f. za dvojicu utemeljiše na korist svih vrbičkih djakih. S toga će se imena Ivan i Dinko Vitezić sjati dok je svijeta pred očima svih Vrbičanah ko dva svjetle zvijezde.

Bit će vam poznato, da pokrovitelj krčke biskupije jest sv. Kvirin. Nekad su Krčani imali tik stolne posebnu crkvu posvećenu svomu svetcu. Kad obćeljubljeni pokojnik nastupi svoju biskupsku čast, ta je crkva bila zapušćena i zanemarena. Bila je spala na prostu teslarsku radionicu. Toga nije moglo podnesti njegovo bogoljubno srce, pa mal ne sve na svoje troškove odkupi, popravi i digne ju na ugled, koj se pristoi dioccezanskomu zaštitniku.

Želja, da pomogne siromahah, bila mu je uvijek na sreću. I kako je skrbio za njih za živa, nije ih ni na smrtnoj postolji zaboravio. U svojoj oporuci pusti dio svog blaga, da se razdieli na pol među vrbičke i krčke siromaha. Pa tko je onaj, koj pokušav na njegova vrata, moleć za pomoć, nije je i postignuo? Mnoga su njegova dobrotvorna djela poznata, ali koliko ih ima, koja je on krmice učinio, da nepovriedi stid oskudnikah?

Jest, volik je to bio ljubitelj siromahah, ali nije bio ni manji ljubitelj svog naroda. Na porečkom saboru bio je i on jedan od onih, koji su uz presrj. gosp. biskupa Dobrila dizali svoj glas na obranu narodnih pravah zapušćenog hrvatskog naroda u Istri. Kad se ustrojilo svetogeronimsko društvo, on ga je posebnom okružnicom preporučio svojim biskupljanom, upisav prije samoga sebe utemeljiteljem i to dvostrukim prineskom. Kad je stupio u život zakon izravni izborah na carevinsko vieće, on je sebi podložienom drugom okružnicom preporučio, da biraju samo onakvog čovjeka, koj će im braniti pradjedovsku vjeru i sveta narodna prava, tako da zadarski „Narodni List“, priobiv svojim čitateljem tu riest, odmah s početka kliče: „takvih bi nam se biskupah htjelo!“

Eto vam, štovani čitatelji, malene slike tog

čovjeka, kakvih nema svagdje i koj. se riedko radaju. Nastojao sam navesti sve, što je glavnijega bilo, ali mi morate priznati, da se život takvo osobe ne da opisati u stupovih malena lista. Medjutim većina vas bez dvojbe ga već i pozna, te ja nisam učinio ništa drugo, nego pismeno izrazio što ste vi već znali.

A sad ovo napisah, što su kitili njegov mrtački odar prigodom svećanih zadušnica, držanih u stolnoj krčkoj crkvi:

IVAN JOSIP VITEZIĆ

PROŽIVIV LXXI. GODINU SVOGA ŽIVOTA
VIŠE ZA DRUGE NEGO ZA SE
PRESELI SE U VJEČNOST
NOĆJU IV. RUJNA MDCCCLXXVII.

MUŽ UMAN SVJESTAN
PRAVI OTAC PRAVI PASTIR
BRANIO NESTREPLJIVO
CRKVI STADO NAROD.

VJEČNI BOŽE
U LJUDSKOJ PAMETI
IME MU SE SPOMINJALO
U TVOM KRILU
DUŠA POČIVALA.

X.

Iz Tinjansćine mjeseca rujna.

Hvala Bogu, doživismo i mi čas, u kojem ugledasmo u svojoj sredini našeg presvjetlog biskupa, miloga nam domorođca.

Takvu Gostu dolikuje također pristojan doček. Pa svjestni Tinjanci učinise svomu slavnomu Gostu slavluk, na sredini kojega bi postavljena tablica, a na njoj s jedne strane napisano: „Živio naš Biskop“, a s druge „Juraj Dobrila“. Dne 31 kolor. pojde ovdješnji voleć. g. župnik sa svojim duhovnim pomoćnikom na susret presvjetlom Gostu, te pokloni mu se kod pokopališta sa liepim brojem pučanstva, sprovede ga u grad. Kod slavluka bude dočekan od ostalog puka i četvorice sa svjetiljkami. Čim dodje premili Gost pod slavluk, zaori sav puk kao u jedan glas: — Živio, živio naš presvjetli Biskop! Zatim pojde Presvjetli u crkvu sproveden od mnogobrojnog puka, gdje izza kratke molitve prozbori nekoliko ganjivih rieči, zahvaliv pako Tinjancem na ljubeznivom dočeku, pozove ih na službu božju imajuću se vršiti dne 2. t. rujna. Pred crkvom puk opet pozdravi svojeg predragog Biskupa sa trojim živio, što učini i pred župničkim stanom. Sve ovo činilo se je bez ikakove smetnje i u najboljem redu. Naše mjestance bi liepo očičeno, za što ide hvala gosp. načelnika i obćinske viećnike.

Drugog tekućeg rujna, t. j. u nedjelju, sakupila se je množina naroda u Tinjanu od svih stranah. Kod službe božje bi crkva tako puna, da nije bilo moguće radi vručine obustati. Rieči, koje proizbori Presvjetli naš Pastir, ganuše vas puk — mnoga zaplakase čuvši kako ovaj pravi pastir opominje svoje ovice na žiru vjeru, krepko ufanje, goruću

ljubav i pravu pobožnost, u kratko na pravo življenje vjernoga kršćanina Presvjetli bi mnogo zadovoljan, jer je našao toli u crkvi, koji izrav nje se u dobru redu. Moram pako reći, da djeca odgovorahu veselo i čisto, nemješajuć nikakove stranske besede.

To li prvog rujna koji na dan službe božje primao je Presvjetli zadovoljno posjete, kojih bijaše u veliku broju, pa s svakim se je više vremena baš prijateljski razgovarao. Napokon, primiv poslije objeda liep broj posjetnikah, pojde naš predragi Gost u crkvu pomolit se Sverišnjemu, pa ode put Trviža.

Tinjanici, koji tudje štaju a svoje ljube, sprovedahu svojeg premilog Oca do pred grad, gdje ga množina ljudi svakog spola i dobe srdačno pozdravljaše veselo, kličuć mnogo putah urnebesni živio, živio, živio naš Presvjetli Biskup. To isto se je klikalo i na zvoniku, pucalo se je takodjer, sve se je veselilo staro i mlado, govoreć, nikad takovoga biskupa, blažen takov čovjek, Bog neka mu da doživeti veliku starost itd. itd.

Ovo vam napisah zato, da svijet znade, kako znadoše svjestni Tinjanci pokazati ljubav napram svomu duhovnomu Pastiru i svoju narodnu sviest. naprana svojemu domorođcu.

Onaj će dan ostati u dugoj uspomeni u sreću ovoga puka. Zato sam i uvjeren, da će ovaj puk pomoću božjom, spominjajuć se riečih izustanih po svojem Pastiru kod svete propovjedi i izpitivanja nauka, dobro ih zapamtiti, u srce usaditi i po njih život svoj ravnati.

Svemoguć pako Bog podielio milost našemu predragomu Biskupu, da se još više puti svrati u svoju domovinu, da vidi plod sjemena, koje on kod dohar Pastir neprestano sjati nastoji. Bože uslišaj! Živio naš Biskup Juraj Dobrila, živili svjestni Tinjanci!

K—s.

Iz obćine pazinske.

Tko je čitao onaj dopis iz Pićna uvršten u tršćanski „Cittadino“ od 31. augusta, u nije bio još nikad u Pićnu, morao je pomisliti, da je Pićan kakav voliki grad, u Pićanci i gradjani i poljani gotovi, čisti Talijani. Ali jok vala! Pićan ti je gradić ili bolje slo brojeć kakvih 50—55 kućah, sa zidan na pećini (odtuda mu ime Petina pećina stiena, jer u našem jeziku rabi se više puta č mjesto t, na primjer plata — plaća; s toga mislim da nije Petena celtičko ime, kako kaže Dr. Kandler). Broj stanovnikah u gradiću teško da nadmašuju 320 dušah, dočim je izvanskih — poljanah 2000. Pa kako se može govoriti o Pićnu da je *città*, kad broji samo 320 dušah? Valjda zato, što ga neki Dr. Benussi meće među gradove istarske, krivo sudeć da ima do 2300 stanovnikah.

G. dopisnik „Cittadinov“ laže, kad kaže, da nerazumi gradjanska djeca ni rieči hrvatski, dapače ni gradjani odrasli, da nerazumieđu. Istina je samo da većina gradjanah tepa bedasto s djecom si, dok je posve malena i talijanski i hrvatski, i to tako, da se Bogu smili, ali kad odraste govori većinom

(6)

PODLISTAK.

POP MARKO

pučki svjetovatelj.

Istarska pripoviest. Napisao Nadan Zorin.

— Nuto braće! nadaljuje pop Marko, maknite se dakle. Dosta ste spali. Ljubite vjeru i domovinu. Za nje se borite. Pokažite svijetu, da ste potomci hrabrih Hrvatah. Hrvatski smo imenom ponosita: ono je dično i slavno ime! Tko ti izsmiehara to sladko ime, bio duhovnik ili svjetovnik, kloni se ga, nelušaj ga. Nevjeraj mu ako ti laska: zmiija, hincac — šarenjak je: tebi slaboda ne teli, nego te kani u ljuce rohstro spustiti, ubit te tjelesno i duševno!

Marko presta, ljudstvo ga pohvali, a neki viknuše:

— Pravo reče Marko. Nećemo više slušati naših zmiijah, hincacah i šarenjakah. Narodnim stećnikom i drugim narodnjakom bit ćemo odani. Za vjeru i za naš sladki hrvatski jezik borit ćemo se, pa ma bilo i za nje umrieti.

Već ti rekoh, dragi Mirko, što je sve učinio Marko kao pop za svoju ploaniju. K rečenomu mi je još ovo pripomenuti: Kad je pop Marko kao župnik došao na svoje sadašnje mjesto, našao je mnogih poteškoćah i nerada. Mnogi pijanci rukli se u nedjeljah i blagdanah od krème do krème. Po ciele noći bi pili, kličli, igrali i vikali. Neki od ovih su bili obiteljski otei. To je popa Marka jako žalilo, pak je mislio, kako bi tu rugobu odklonio. Najprije počeo u crkvi pred pukom oštro šibati pijanetro i kletvu. Dokazivao je puku, kako to ponizuje visoko dostojanstvo čorjeće, kako se tim vriedja Bog, ozledjuje duša i ubija tielo. Neki se doista na govor Markov poboljšaše, ali opet neki ostaše stari griješnici. Pop Marko videći, da ovi za njegove rieči nebahju, pozra ih k sebi te ih oslovi ovako: „Zupljani moji, vi znate dobro, da sam ja vaš duhovni pastir. Znate da sam ja odgovoran za vaše duše pred licem Božjim. Vidio sam da na moju propovjed ne pazite. Dužnost je moja spomenuti vas opet, da se nahodite u žalostnu položaju. Vi ste otei. Pred oltarom u crkvi zarjeriste se, kad se pozakloniste, da čite Bogu uzgajati dostojnih slugah, a vašim kućam i rodu vriednih sinovah. Vi lomite zadanu vjeru, vi izdajete Boga, obitelj i rod. — Kako će vaša djeca Bogu služiti, kad mu vi nećete služiti? Vi ste ubojice i tati vaše djece. Vašimi izgledi sablažnjavate sinove i kćere vaše, ubijate im dušu, put im kažete k propasti, a ne k vječitoj sreći.“

„Teško onim, koji sablažnjavaju djecu, bolje bi im bilo da im se kamen o vrat obesi i tonu u dubinu moraku“ govori naš božanstveni Učitelj. — Svojom razaipnošću i neštednjom kradete imanja ženam i djeci svojoj, sobe i kuće vaše zakopavate u dugove, sobe i svoju djecu činite robovima lakomo gospode. Vi sebi bić plietete. U starosti vašoj sinovi će vas zlestavljati i kleti mjesto vam pomagati i vas tješiti. Obratite se! Rieči sv. Pavla neka vam budu variek na pameti: „Tko se nebrine za kuću i svoju domaćine, gori je od neznabožca“. — A one ručne kletve, koje bljujete iz vaših ustiah? Kakva opačina! Vaš jezik koji bi imao hvaličati Boga i svaki dan moliti: „posveti se ime Tvoje“, Boga kune i proklinje. Mrska je to navada! Još malo i usahnut će i umuknut za uvijek vaš jezik, a kamo će vam duša? ... Ostavite se dakle pijanstva i gadnih klotavah. Odsada unapried će sve one, koji se neodreku tih opačinah, ođiti pred pukom u crkvi obličiti. Sada pojedite u Božjem miru! * Pijanci otdoše. Putem razmišljavahu rieči župnikove i uviedjaše, da imaju krivo. Ostavise se zlo navade i popraviše se.

Pop Marko je svojim župljanom pravi angjel čuvar. U njegovoj župi vladała osobito u ljetao doba zimnična bolest. Pop Marko nadje brzo uzrok toj bolesti. Većina ondješnjih ljudi bijaše lakomisljeni i nebahjni za budućnost. Po zimi se bezbrizno i udobno živilo. Jelo se i pilo, dokle je u žitnicah i konohah bilo. Bilo je „do Božića Kraljeviću Marko,

M. Tamé opazio je, da vino gaječeno s petljikom ima više alkohola od onoga što je gaječeno iz oruljenih jagodah. Ovo se razjasnjuje onim svojstvima petljike, da pospešuje vrenje svojim mekaničkim djelovanjem i kiselinami, što jih sadržava, a budući savršenije vrenje, pretvorila se je tim veća čest sladora u alkohol ili vinovicu.

Tko dakle ne zna, bi li ruljio ili ne, neka se ravna po širi i po vrsti vina što hoće da napravi. U svakom slučaju, ako ima šira vrijeti u otvorenu badaju, biti će ruljenje skoro uvijek štetno, jer će se tako trajanje vrenja odveć produžiti.

Ako se kani metati kljuk (mast) u zatvorenu badanju, može ga se jedna čest oruljiti, pazet ipak na sve ostale okolnosti, koje neka odluču koliko se ima oruljiti a koliko ostaviti na petljici.

Rulji se na više načina. Najobičnije biva, da se nad badanj vorodavno postavi okvir s rešetom budi drvenim budi željeznim. — U to se rešetom sasiplje groždje, što ga radnik grabljicom tako dugo amo tamo tjera, dok ostane petljika gola. Petljice se bace u prešu, da se izvadi s njih ako bi što god ostalo na njih soka, a tada se stisnu u hrpu i dobro pokriju te pričuvaju, da se s droždjem skuvaju u rakiju komovicu.

Valja li ubrano groždje odmah gnječiti?

Gnječće groždje hoćemo da prikratimo trajanje vrenja, koje u sgnječenu groždju počima mnogo brže nego li da smo cjele sbacali u badanj.

Gnječiti se groždje mora, ako hoćemo da vre u zatvorenu badanju ili u onakvu, gdje se kljuk pritište posebnim izprobušenim pokrovom. Budući taj vrenje mnogo polaganije nego li u otvorenu badanju, dobro je da se prikrati koliko se može.

Nu za otvorene badanje ne treba groždja prije prvoga vrenja gnječiti; ili mu to barem ništa ne pomaže. Čini se doista, da je dobro potrgano groždje sgnječiti prije nego li se meće u badanj, da tim brže nastupi vrenje; nu u nekih slučajevih bolje je da se cjele groždje metne u badanj i tako ostavi nekoliko danah.

Kad primjerice groždje nije posve dozrelo, valja da se koliko je moguće ne ozljeđeno uspa u badanj: tu će ono na neki način iz nutra uzavreti te ovakovo vrenje zovu Francezi ne bez razloga: „fermentation saccharine“. To je isto ono, što rađa u krajevih, gdje prave jabukovaču (cider). Jabuke se metnu u hrpu te se ostave ovako dugo vremena prije nego li se kane gnječiti. One u toj hrpi skoro uvijek mienjaju svoja svojstva a to usljed toga što duže stoje te malo uzavu. Tko jih je prije okusio pa je sada kuša, uvjeriti će se, da su manje kisele: pa to isto biva i kod groždja.

Početkom ovoga vieka upozorio je M. da Sampayo, kemik i cenolog portugalski na valjanost ovakva postupka. On preporuča, da se čeka dva, tri ma i četiri dana prije nego li čemo groždje gnječiti, a to prema tomu kako je više ili manje groždje zrelo te tvrdi da se za tih nekoliko danah razvija u groždju sladora prije nego li počme vreti. Omeknuti će i kožica te će se groždje laglje i savršenije sgnječiti; vrenje biti će brže, vino biti će jasnijega lica, jače i stalnije; jer će, sakupiv se u njem više sladora, imati i više alkohola.

Da postignemo sasvim uspjeh opažaja Sampayova, ne smieme ubrana groždja odmah u brentah gmežditi (grestati) niti ga preko gnječila u badanj spuštati, već polagano i oprezno metati u badanj, da ne ozljeđemo kožicah.

Gnječitba biva na više načina. Nu gnječilo se kako komu drago, uvijek valja paziti, da se ne satru koščice, jer ima u njih neko ulje, koje bi, da se s vinom smieša, nahadilo dobroti vina.

Bez prigovora najshodnije je sgnječiti groždje gazeđ ga nogama, jer težina tiela toliko pritište jagodu da mora puknuti, a to ima biti ako hoćemo, da svaka kap šira odavre, elastičnost nogu ne da da se satru koščice koje bi tada potakle drugo vrenje pa bi pokvarile i ukus vina. Tople noge i listovi gazioaca dižu toplinu kljuka te pospešuju vrenje.

Danas se obćenito gnječiti gnječila s dva narezana valjka, učvršćena izpod otvorena trupa, u koj se usipava groždje. Vrtić se valjci jedan prema drugomu, hvataju svojimi nabori groždje te ga gmežde i njedne izgmeždjen sok i trop bacaju u podloženi badanj.

U ovih strojevih to ne valja, što ili propuštaju cjele jagode ili gmežde koščice i petljike, kojih oštar

sok uvijek hudi širi. S toga bi valjci imali biti obučeni debelimu nu koliko mekćimi oblozi od kaučuka.

Bitno je tuj, da bude guječitba podpuna t. j. da se otvori svaka jagoda. Razumije se, da sok u ne stisnutoj jagodi ne bi mogao uzkipiti te bi s njega izašla šira a ne vino. (Gosp. List.)

BRATOVŠČINA HRVATSKIH LJUDI U ISTRI.

Imenik družtvenikah

Platiše za godinu 1876: Podobnik Dragutin župnik, u g. prinos f. 1, Sironić Antun župnik u miru, u g. prinos f. 1, oba u Trvižu. Šumberac-Šote M. dub. pomoćnik, u g. prinos f. 1, Defar Šime kmet, u g. prinos 50 novč., Križmanić Vicko kmet, u g. prinos 30 novč., Pomazan Ivan kmet, u g. prinos 30 novč., Pelicari Antun kmet, u g. prinos 30 novč., Korian Ivan kmet, u g. prinos 30 novč., Ukušić Mate kmet, u g. prinos 30 novč., Filipić Mate kmet, u g. prinos 50 novč., svi u Tinjanu. Akad. lit. družtvo „Hrvat“ u Pragu, u kap. f. 6. Trinajstić M. filozof u Pragu, u g. prinos f. 1. Brozović Josip poštar, u Kastvu u g. prinos f. 1.

Platiše za godinu 1877: Brutulić Josip župnik u Vrhu, u kap. f. 3. Dešković Rodolf mornar u Mošćenicah, u g. prinos f. 1. Rubeša Ljudev. stolar u Kastvu, u kap. f. 1 u g. prinos 50 novč. Cihlar Sobald učitelj u Kraljevici, u g. prinos f. 1. Orlić Mato kmet na Puntu, u g. prinos 30 novč. Tomić Ljud. sudac u Krku, u g. prinos f. 5. Marini Brnež djak u Pazinu, u g. prinos f. 1. Košak Ivan trgovac, u g. prinos f. 1. Ružić Juraj u g. prinos f. 1. Bičanić Silvin, u kap. f. 1, svi na Rieci. Pošćić Nat. Ant. pomor. kapetan na Vošoskom, u g. prinos f. 1. Pretnar Ivan kurat u Goleu, u g. prinos f. 2. Trinajstić M. filozof, u g. prinos f. 1. Didolić Drag. filozof, u g. prinos f. 1, oba u Pragu. Suran Šimo Karlov, u kap. 30 novč. u g. prinos 30 novč., Križmanić Drag., u g. prinos 30 novč., Pajca Ivan, u g. prinos 30 novč., svi kmeti u Tinjanu. Jelušić Kažimir c. k. mor. počastnik u Pulju, u g. prinos f. 1. Klodić Ant. škol. Nadz. u Trstu, u g. prinos f. 5. Šupljina Mate župnik u Bermu, u g. prinos f. 1. Pučić Ivan u Lindaru, u g. prinos 50 novč.

Različite viesti.

Nj. Visost Carević Rudolf, vraćajući se iz Dalmacije, prodje kroz Rieku, gdje se bavio 4. popodne i 5. do 10 sati predpodne. Tom prigodom bio je i preko mosta, na Trsatu, Martinšćici i Žurkovu, gdje su ga naši Hrvati baš po hrvatski dočekali. Na Rieci bio je dočekan već po običaju, samo što su tom prigodom nekoji Riečani htjeli, da i opet izkale svoje srce nad Hrvati, poizkidav baš po barbaraki hrvatske zastave sa nekojih domorođackih kućah, a riečka policija ne samo da nije toga prepriečila, nego da je dapače i sama pripomogla tomu osramoćenju krajevinake hrvatske zastave, tobože pod izlikom da preprieči veći nered. Ljep li pojam imadu Riečani, kako treba dočekivati slavnove vladajuće carske kuće, iznoseć baš pred njimi na svjetlo, kakva ljubav i sloga vlada med raznim krajevinami i pokrajinama stranog carstva. Iz toga se najbolje vidi, kako su Riečani daleko dopili u civilizaciji i odgođenju!

Vjekoslav Splićić, rodom iz Kastva, bio je od ministarstva imenovan pravim učiteljem na c. k. koparskom učiteljsku.

† Frane Volarić, prepošt stolne crkve krčke, preminu u Krku dne 27. pr. augusta u 72. godini svojeg vieka. To je prva žalost u krčkoj biskupiji, za kojom je osam danah posle sledila odmah druga još i veća, najme smrt vrhovnog pastira one biskupije. Pokojni Frane Volarić odlikovao se osobito svojim pravoljubljem, iskrenošću, čednošću i dobrim srcem. Kao bivši više godinah školski nadzornik, svojim bistrim razumom i neobičnim znanjem koristio je mnogo školi i napredku svoga naroda, koga je ljubio svim žarom svoja plemenite duše. Kakov je bio rodoljub, to kako je nastojao promicati našu narodnu prosvetu, najbolje dokazuju njegovi hrvatski spisi, medju kojimi zauzima prvo mjesto Hrvatska slovnica, što ju je on napisao a vlada stampala na svoje troškove te uvela u naše primorske

i dalmatinske škole. Pokoj njegovoj duši, a slava pošteni imenu!

† Adolf Thiers, glasoviti franceski državnik. čuveni spisatelj, član franceske Akademije znanoštih, više puta ministar, bivši predsjednik republike, a sad vođa republikanske stranke, preminu dne 3. tek. rujna u 81. godini svojeg vieka, te bi svečano pokopan u Parizu dne 8. uz žalovanje cjele Franceske. Ostavio je kakvih petnaest milijuni imetka. U svojoj oporuci veli, da su ga kao ministra mnogi tužili, da je protivan vjeri i crkvi, ali on da to nije nikad bio, nego da je uvijek vjerovao u Boga, od koga da se nada, da će bit milostiv njegovoj neumrljoj duši. Eto kako misle i govore o Bogu i vjeri veliki ljudi!

ZAHVALA

Ne moguć osobno svakomu pojedincu, zahvaljem ovim najsrdačnije Predastnomu Duhovnomu Sboru i svemu Svećenstvu, c. k. mjestnim Oblastim, občinskim Zastupstvom i svim inim Sborovom, ko što i svoj Gospodi koja su svojom prisutošću svečanom zadušnicam i izjavami saučeaća toli ustmenimi, koji pismenimi i brojajavnimi nastojala ublažiti neutaživu bol, prozročenu nenaknadivim gubitkom preljubljenog brata, dočelnog rođjaka Ivana-Josipa Vitezića, bivšega krčkoga Biskupa.

Krk 7. Rujna 1877.

Dinko Dr. Vitezić

u ime braće i inih rođjakah.

Br. 521/C. S. D.

Natlečaj

na učiteljske službe.

Za prihodnju školsku godinu se razpisuju u ovom kotaru sljedeće učiteljske službe sa dohodci odmerjenimi po zemaljskom zakonu od 3. Novembra 1874:

1. Služba učitelja III. verste u Rukavcu, hrvatskim učnim jezikom;
2. Služba učitelja III. verste u Mošćenicah, hrvatskim učnim jezikom;
3. Služba učitelja III. verste u Tatrah, sa slovenskim učnim jezikom, i
4. Služba učiteljice III. verste u Kastvu sa hrvatskim učnim jezikom.

Prošnje sa dokazi starosti, sposobnosti i dosadanjega službovanja imadu se od onih, koji su jurve u službi, tragom predoptavljene oblasti, a od onih, koji još ne službuju, ravnim putem, najdalje do 10. oktobra t. g. na ovo c. k. kot. šk. vjeće predložiti.

Od c. k. kotarskoga školskoga vieća

na Voloskom dne 6. septembra 1877.

Griena bol, kašalj, hreputavica, promuklost, nazeb, zadavica, rora, zapala ustih itd.

mogu se u kratko vrijeme izlječiti razbijenjem

Nadarenih

Prendini-evih Sladkišah

(PASTIGLIE PRENDINI)

Što jih getovi P. Prendini lučbar i Učernik u Trstu.

Veoma pomalu učiteljem, propovjednikom itd. Prendinih kašljah, nazeb, naradno jutarnje hreputavice i grienah zapalab nestaje kao za čudo uzimanjem ovih sladkišah.

Opazka. Valja se paziti od varalich, koji je panacinjaju. Zato valja uvijek pitati Prendini-eva sladkiše (Pastiglie Prendini) to gladi, da bude na omotku kutijice (skatulo) moj podpis. Štahi komad tih sladkišah ina utisnuto na jednoj strani Pastiglie a na drugoj Prendini.

Glava 30 novč. kutijici zajedno sa napatkom.

Prodaju se u Prendini-ovoj Učernici u Trstu (Farmacia Prendini in Trieste). — A izvan Trsta dobrija se: na Rieci kod Prodava Učernika i kod Juhela i Pavlića mirodijara; — u Gorici kod Zanetti-a, Fontana-a, Korpana i Kirnera; — u Padu kod Wassermana Učern. i Schinaraa mirodijara; — u Malom Lošinju kod Vrhovca-a; — u Pazinu kod Lisona; — u Zadru kod Berčića i Berčićin-a; — u Šibeniku kod Borosa i Mistrure; — u Splitu kod Volpi-a; — u Korčuli kod Zorčičin-a; — u Makarskoj kod Pojant-a i u svih beljih Učernicah iiti Spocijerjah.